

РОЛЬОВА ГРА В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

ROLE PLAY IN PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF UKRAINIAN LANGUAGE AND LITERATURE

У статті зроблено спробу проаналізувати особливості застосування методу рольової гри в професійній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури. Констатовано, що ділова гра (дидактична, ситуативно-рольова, проблемно-рольова, дискусійна, творча, навчальна) – це моделювання реальної діяльності за певними правилами ігрових взаємодій у спеціально створеній проблемній ситуації. Вона передбачає реалізацію низки взаємопов'язаних видів навчальної діяльності: аналіз і пошук розв'язання проблем, навчання, розвиток, дослідження, консультування, формування колективної діяльності.

Обґрунтовано, що на філологічних факультетах найбільш доцільними є рольові ігри, які будуються на основі ігрового сюжету, виконанню завдання надають форми ігрової дії. Рольові ігри стимулюють навчання студентів, створюють умови для творчого пошуку, позаяк це завжди колективна постановка і розв'язання проблеми через виконання студентами певних ролей.

Запропоновано методичні рекомендації щодо використання методу рольової гри за драматичною поемою «Бояриня» Лесі Українки, зокрема запропоновано завдання, спрямовані на перевірку рівня знань змісту літературного твору, встановлення міжпредметних взаємозв'язків з театральним, музичним, образотворчим мистецтвами, виконання творчих завдань.

Доведено, що рольові ігри, які застосовуються в процесі професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури, мають сприяти формуванню фахових компетентностей, зокрема забезпечити поглиблене сприйняття навчального матеріалу, а також створити позитивну мотивацію до навчання в цілому та опанування обраного фаху, дають можливість поуправлятися у різних типах рольової поведінки, вчать контролювати почуття і емоції і виражати їх, дозволяють відтворити і змодельовати ситуації з реальної професійної діяльності вчителя української мови і літератури, розширити і поглибити процес професійного самовизначення, самовдосконалення і творчого розвитку студентів.

Ключові слова: рольова гра, ділова гра, учителі української мови і літератури, студенти, драматична поема, вистава, завдання.

The article attempts to analyze the peculiarities of using the role-playing method in the professional training of future teachers of the Ukrainian language and literature. It was established that a business game (didactic, situational role-playing, problem-role-playing, debating, creative, educational) is a simulation of real activity according to certain rules of game interactions in a specially created problem situation. It involves the implementation of a number of interrelated types of educational activities: analysis and search for solutions to problems, training, development, research, consulting, and formation of collective activities.

It is substantiated that role-playing games are the most appropriate at philological faculties, which are built on the basis of a game plot, and the task is provided with forms of game action. Role-playing games stimulate students' learning, create conditions for creative search, since it is always a collective setting and solving a problem through the performance of certain roles by students.

Methodical recommendations for using the role-playing method based on Lesya Ukrainka's dramatic poem «The Boiarynia» are offered, in particular, tasks aimed at checking the level of knowledge of the content of a literary work, establishing interdisciplinary relationships with theatrical, musical, visual arts, and performing creative tasks are offered.

It has been proven that role-playing games, which are used in the process of professional training of future teachers of the Ukrainian language and literature, should contribute to the formation of professional competences, in particular, to ensure a deeper understanding of the educational material, as well as to create a positive motivation for learning in general and mastering the chosen profession, provide an opportunity to manage in different types of role behavior, teach to control feelings and emotions and express them, allow to reproduce and simulate situations from the real professional activity of a teacher of Ukrainian language and literature, to expand and deepen the process of professional self-determination, self-improvement and creative development of students.

Key words: role play, business game, teachers of Ukrainian language and literature, students, dramatic poem, play, task.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Педагоги і методисти стверджують, що ділова гра – це моделювання реальної діяльності за певними правилами ігрових взаємодій у спеціально створеній проблемній ситуації. В. Ортинський констатує: «Ділова гра є комплексною, багатофункціональною дією, у межах якої сполучено декілька взаємопов'язаних видів діяльності: аналіз і пошук розв'язання проблем, навчання, розвиток, дослідження, консультування, формування колективної діяльності. Традиційні ділові ігри мають заздалегідь розроблені сценарії, орієнтовані на вирішення типових проблемних ситуацій, мають на меті навчити учасників гри оптимально розв'язувати ці проблеми (Ортинський, 2009).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Упродовж попереднього десятиліття особливого значення набувають методи навчання, забезпечують активну діяльність студентів під час фахової підготовки. До таких методів належить, зокрема, ділова гра (дидактична, ситуативно-рольова, проблемно-рольова, дискусійна, творча,

навчальна). Необхідність введення рольової гри до професійної підготовки майбутніх учителів висвітлюється в наукових публікаціях багатьох науковців другої половини XX й початку XXI століть. Розробленням ігрових форм і методів навчання займалися А. А. Деркач, С. Д. Щербак, Т. І. Олійник, Г. О. Китайгородська, Н. П. Красовська, О. І. Вишневецький тощо. Водночас постає необхідність визначення особливостей використання ігрових технологій у процесі професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури.

Мета статті – дослідити особливості організації і проведення рольових ігор у процесі професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури.

Виклад основного матеріалу. В. Ортинський подає цікаву класифікацію усіх ділових ігор: за часом проведення (ігри без обмежень часу, з обмеженням часу, в реальному часі); за оцінкою діяльності (гру кожного учасника оцінюють або ні); за остаточним результатом (ігри з жорсткими правилами та відкриті ігри); за завершальною метою (навчальні, пошукові,

констатувальні); за методологією проведення (рольові, групові, імітаційні, організаційно-діяльнісні, інноваційні, ансамблеві); за сферою використання (промислові, дослідницькі, навчальні, кваліфікаційні) (Ортинський, 2009).

Педагоги, психологи, методисти довели, що ігрова діяльність студентів характеризується високим рівнем пізнавального інтересу. Відомо ж бо, що цікавість є тією ланкою, що зв'язує навчання і розумовий розвиток особистості, закладає фундамент для створення атмосфери творчого спілкування в студентському колективі, для утвердження демократичного стилю спілкування між суб'єктами освітнього простору.

Ігри, що використовуються у закладах вищої освіти, називаються навчальними, дидактичними, педагогічними, діловими, навчально-рольовими тощо. Вони можуть бути формою навчання, методом і методичним прийомом і разом з іншими забезпечувати підготовку вчителя, здатного проводити освітню діяльність.

На філологічних факультетах найбільш доцільними є рольові ігри, які будуються на основі ігрового сюжету, виконанню завдання надають форми ігрової дії. Рольові ігри стимулюють навчання студентів, створюють умови для творчого пошуку, позаяк це завжди колективна постановка і розв'язання проблеми через виконання студентами певних ролей.

Умови проведення ефективної рольової гри за трьома основними етапами.

I. Підготовчий етап:

1. Вибір теми й часу проведення рольової гри.
2. Рекомендація літератури та опрацювання її.
3. Перегляд кінофільмів, вистав, близьких тематично до проблем рольової гри.
4. Розподіл обов'язків (ролей) між членами академічної групи.
5. Індивідуальні та групові консультації зі студентами.
6. Обговорення та обмін досвідом студентів, які вже мали практику проведення таких занять.

II. Конструювання студентами моделі рольової гри:

1. Мета та завдання заняття.
2. Вибір оптимальних методів та прийомів, що активізуватимуть групу та

окремих студентів зосібна (поєднання проблемних, пошукових, творчих та дослідницьких методів і прийомів, як забезпечать глибокий аналіз мистецьких текстів та сформують власні думки і переконання).

3. Написання сценарію рольової гри зі стрункою композицією.

4. Підготовка роздатково-дидактичного матеріалу (опорних схем, таблиць, анкет, дискусійних питань).

5. Підготовка фрагментів презентацій.

6. Добір суміжних мистецтв до заняття.

7. Репетиція окремих блоків рольової гри, вибір оптимального темпу взаємодії учасників, дотримування пауз (пам'ятаймо: пауза – це козирна карта рольової гри).

III. Моделювання рольової гри та підсумки її виконання:

1. Реалізація студентами створеної рольової гри як розв'язання низки мистецьких проблем.

2. Самоаналіз рольової гри студентами (як вдалося реалізувати мету, завдання, взаємодію ролей як суб'єктів педагогічного процесу – освітнього простору тощо; недоліки).

3. Аналіз змодельованої рольової гри, як логічне завершення розв'язаних проблем колективом студентів.

4. Оцінювання студентів, врахування атмосфери доброзичливості, співпереживання, взаємовиручки.

Ганна Токмань у «Методиці навчання української літератури в середній школі» рольові ігри поділяє на дві групи: а) мистецькі ігри і б) фахові ігри. Вона стверджує, що «різнovidами рольових ігор є також концерти, вистави, уявні подорожі, читацькі конференції, музеї, редакції тощо» (Токмань, 2008).

Класифікацією рольових ігор Ганни Токмань можна користуватися і в закладах вищої освіти. Зупинимось на мистецьких іграх, які можна використовувати на заняттях з літератури. Щоб майбутній учитель літератури був не тільки досвідченим читачем, але й глядачем, бажано практикувати такі мистецькі ігри, як інсценування уривків повістей, романів, вистави (костюмовані й не костюмовані), зі сценографією, декораціями, чи без них, з музичним оформленням або без нього. Все залежатиме від мети й завдань, які ставлять викладачі і студенти перед виставою. Запропонуємо орієнтовну схему роботи над

рольовою грою за п'єсою Лесі Українки «Бояриня».

Після циклу лекцій, присвячених творчості геніальної Лесі Українки, словесник пропонує студентам підготувати спектакль «Бояриня» як притчу, як розгорнуту метафору, де долю головної героїні Оксани треба розуміти як уособлення долі України, позбавленої її «індивідуального» духовного життя – духовного розвитку й самореалізації.

На підготовчому етапі визначаємо час, потрібний для підготовки вистави, пропонуємо список рекомендованої літератури. Після опрацювання рекомендованої літератури, ознайомимо студентів з літературознавчими та методичними матеріалами до вивчення драматичної поеми Лесі Українки «Бояриня», «Леся Українка була великим Будівничим нашого національного духу».

Літературознавці про драму Лесі Українки «Бояриня»

«Бояриню» Леся Українка написала 27-29 квітня 1910 року в Хельвані, що недалеко від Каїру. Це перша п'єса письменниці про Україну. Дія в «Боярині» відбувається в другій половині XVII століття, коли угоди, підписані на Переяславській раді, з боку Росії були потоптані. Україна, яка за умовами договору мала бути лише у військовому союзі, через грабіжницьку політику царизму, ворогування козацької старшини між собою в боротьбі за владу перетворилася на руїну. Нитка з цього клубка нещастя потягнулася потім через багато майбутніх століть мало не до нашого часу.

Леся Українка – великий майстер мозаїчного творення характерів своїх героїв. За повної відсутності історичних осіб, відсуненій на другий план і майже не показаній боротьбі за владу, що велася тоді на Україні, в художньому, а не історичному творі письменниця зуміла виразно передати дух тієї епохи. Україна зримо присутня у кожній репліці Оксани, у кожній згадці Степанової матері, навіть у побутових сценах. Письменниця розкрила трагедію рідного краю через призму особистого життя Степана й Оксани.

А до неволі якнайкраще підходить слово: Руїна.

Це той історичний період, коли відбувається дія «Боярині». Період, майже не висвітлений в нашій літературі. Тим часом він був одним з найтрагічніших в

нашій історії. Час, коли Правобережжя обезлюдніло. Коли димом батьківщини був дим попелищ. Коли Ромадановський спокушав соболями і перехоплював козацьких гінців. Коли був заарештований і відправлений в Петербург останній виборний гетьман Лівобережжя Данило Апостол. Коли Дорошенко «поклав свої військові клейноди – булаву, бунчук та корогву» і доживав віку під Москвою. Коли Павло Полуботок так і помер у «кріпості». Інші були випущені на волю аж після смерті Петра I. Їм були повернуті їхні шаблі, але на батьківщину їм повернутися так і не дозволили.

Герой драматичної поеми «Бояриня» теж, мабуть, не просто якийсь собі Степан. Це одчахнута гілка якогось доброго роду. Якого саме, Леся Українка не говорить, в творі взагалі нема реальних історичних осіб. Можна здогадатися, що це 60-ті роки XVII століття. Батько Степана «вислужився» до боярина, хоч так і проходив до смерті в жупані. Сам Степан уже ходить в боярській шапці, бере участь у царських «беседах», по можливості допомагає комусь з України, але вже хитрий, вже боязкий, вже стін боїться. При нагоді якогось посольства з ностальгії бере собі гарну дівчину з України за дружину, – оце ж вона і є бояриня, котра зачакне в чужому середовищі, серед чужих звичаїв. Степан уже здатен і принизитись на царських бенкетах. До козаків він звертається: пане-брате. Був і паном, і братом. А зробився холопом Стюпокою.

Згадаймо Кирпо-Гнучкошиєнків, Голохвастова. Цей тип національної деградації Леся Українка передбачила ще в головному герої «Боярині».

Що ж до Оксани – це безконечно печальний образ молодої жінки, яка тихо танула, як свіча, у своїх важких боярських одягах з тути за батьківщиною. І коли лікар ставив їй діагноз, – не треба ж забувати, що ностальгія стала означенням певного емоційного стану вже десь в кінці XIX століття, а раніше вона вважалася хворобою, коли болить все тіло, не тільки душа, коли це може звести в могилу, як зводить воно бояриню.

Герої «Боярині» – не історичні особи. Степана можна трактувати як українського інтелігента другої половини XIX ст., який утратив національну свідомість, зрікся рідної культури, перейнявши чужу. Оксана ж – протилежний тип інтелігента, який бореться за високу національну ідею, за українське державне самовизначення, але,

потрапивши в імперське шовіністичне середовище, втрачає свій запал і гине на чужині.

В основі фабули «Боярині» – історія життя дочки козацького старшини Олексі Перебійного Оксани, яка, вийшовши заміж за боярина з українців Степана, нидіє в Москві з туги за Україною. Її волелюбна душа гине від розлуки з рідним краєм і від рабських звичаїв московитів. Ображена людська гідність козачки не може перенести тієї аморальної атмосфери. Вона вболіває за чоловіка Степана, котрий мусить бути улесливим і витанцьовувати гопака перед царем. Але чому мусить? Бо його душа роздвоєна.

У «Боярині» два мотиви: національної зради (образ Степана) і ностальгії (образ Оксани). Історичний аспект драми покривається психологічним. Але й історичні аспекти теж вагомі. Церковному братству, до якого входить Оксана, властивий національнополітичний характер: дівчата – члени цієї організації, пошивши корогву, таємно посилають її до Чигирини. Згадаймо докір Оксаниного брата Івана, висловлений Степанові та його покійному батькові за те, що вони, прогайнувавши своє добро, «понадилися на соболі московські». Згадаймо і розповідь гостя-козака про кривди, заподіяні українцям московськими посіпаками. Згадаймо також осуд братовбивчої війни Дорошенка з Брюховецьким, унаслідок чого багато козаків були віддані татарам у ясир. Хвилюють і ті сторінки драми, в яких Оксана описує сплюндровану Україну, ріки пролітої крові. Вражає читача й соціально-політичний устрій Московії, заснований на доносах і катуванні ні в чому не винних людей.

У центрі історичного аспекту «Боярині» – найбільша ганьба імперії московитів – кріпацтво. Людей тут продають як худобу. Відштовхує від Московії поневолення особи, деспотизм, терор, атмосфера постійного страху, аморальність бояр – нещирих, лукавих, хитрих, улесливих і жорстоких. Бояри догоджають цареві, плазуючи перед ним. Степан, наприклад, вислужуючись перед царем, цілує йому руку. Як це огидно! Принизливим з боку московських бояр є їх зневажливе ставлення до інших національностей: українку Оксану всіляко ображають. Негативно вражає описаний у драмі побут московитів: незугарний мішкочитий одяг, не чути пісень, жажливе пияцтво,

нерівноправність жінок (одружуються, не бачившись, – через сваху).

Вихідна політична позиція Лесі Українки на той час: «Так звані братні народи – просто сусіди, пов'язані, правда, одним ярмом, але в ґрунті речі зовсім не мають ідентичних інтересів, і через те їм краще виступати хоч і поруч, але кожному на свою руку, не мішаючись до сусідської внутрішньої політики».

Запитання

до I дії драматичної поеми

1. Прокоментуйте розмову Олексі й Івана Перебійних про Переяславську раду. Як ви поясните, що в сім'ї Перебійних батько і син мають про неї полярні оцінні судження?

2. Чому виникла сварка між Іваном і Степаном? Кого із них підтримуєте ви?

3. Чим приваблює вас Іван? Чи симпатизує поетеса своєму героєві?

4. Прокоментуйте думку Олексі Перебійного: «Сутужна, сину мій, вкраїнська справа...»

5. Як ви відноситеся до розповіді Оксани про те, «як тут кров гнітить!...» Чи могли лицарі в ті часи в Україні мати руки чисті від крові? Чи погоджуєтесь ви з міркуваннями Оксани про братовбивчу війну в Україні?

Запитання до II дії поеми

1. Якою постає Московія і московіти у творі Лесі Українки?

2. Що є найбільшою ганьбою імперії московитів? Свої думки ствердіть уривками драматичної поеми.

3. Чи очікувала Оксана, що її життя на чужині буде таким тяжким і принизливим? Де вона вперше відчула себе підневільною і чому скорилася?

4. Прокоментуйте Оксанину думку: «Степане, та куди ж се ми попались? Та се ж якась неволя бусурменська!»

Запитання

до III дії драматичної поеми

1. Прокоментуйте розмову козака-гостя з Степаном. Як ви розцінюєте політичну ситуацію в Україні?

2. На яку небезпеку наражав себе Яхненко в Москві?

3. Як ви розтлумачите Оксаніні слова: «Татари там... татари й тут...»?

4. Чому Степан заборонив Оксані надіслати гроші подрузі-братчиці, передати листи і подарунки рідним?

Запитання до IV дії поеми

1. Прокоментуйте Степанові слова: «Се правда, не ростуть квітки в темниці...»

2. Як ви розцінюєте вчинок Степана про звільнення Оксани від вінчальної присяги?

3. Як сприймає Оксана Степанове боягузливе розв'язання її кризи?

4. Як ви відноситеся до думки Оксани про втечу з московської землі на Вкраїну?

5. Прокоментуйте думки Степана:

«Присяга, Оксано, велике діло.

Цар мені не верне так присяги,

як я тобі вернув.

Та й я йому не можу повернути

всього, що я приймав з його руки»

Доведіть, що цим бундючним почуттям гонору виразнюється Степанова моральна зрада Оксани.

5. Які фольклорні джерела використала Леся Українка в цій дії і з якою метою?

Запитання і завдання до V дії поеми

1. Виразно за ролями прочитайте V дію драматичної поеми.

2. Прокоментуйте діалоги Оксани й Степана. Чим ви поясните дразливість жінки?

3. Чому Оксана відмовляється від поїздки в Україну? Свої думки аргументуйте фрагментами тексту поеми.

4. Як ви розумієте Оксанині слова: «Отак і ми з тобою... зрослись, мов шабля з піхвою... навіки... обоє ржаві...»?

5. Хто гостріше відчуває свою вину перед Батьківщиною Оксана чи Степан і чому?

6. Чий образ Степана чи Оксани сильніше виписаний поеткою? Чому?

Запитання і завдання за текстом драматичної поеми Лесі Українки і статтями літературознавців

1. Чи можна драматичну поему Лесі Українки «Бояриня» назвати історичною? Свою відповідь обґрунтуйте.

2. Прокоментуйте думку Ліни Костенко: «Леся Українка була не тільки видатним драматургом, вона була істориком особливого дару. Дару історичної інтуїції.

Вона писала в трьох вимірах – у вимірі сучасних їй проблем, у глибину їх історичних аналогій і в перспективу їх проєкцій на майбутнє. Як це було можливо – то вже четвертий вимір. Вимір її геніальності».

3. Чи згодні ви з думками літературознавців, що психологічний елемент у цій поемі покриває історичний?

4. Прокоментуйте антитезу (протиставлення): рабська, непривітна Москва – сонячна, бойова Україна уривками драматичної поеми.

5. Доведіть справедливості оцінки драматичної поеми, зробленої Миколою Зеровим: «тепла й сердечна «Бояриня».

6. Доведіть, що Степан уособлює чоловічий кар'єризм найгіршого ґатунку, філософію пристосуванства, які ведуть до моральної деградації цього героя.

7. Доведіть, що в той час, як Степан філософствує, Оксана переживає муки реального життя і є справжньою жертвою в драмі.

8. Доведіть, що в «Боярині» Леся Українка проголосила право і обов'язок жінки брати активну участь у розв'язанні долі своєї нації.

9. Прокоментуйте сентенцію Ліни Костенко: «Леся Українка була великим Будівничим нашого національного духу. Вона – з тих майстрів, що роблять все – і підмурівок, і кутки, й остой».

Образотворче мистецтво

1. Уявіть, що Вас призначено головним художником вистави за п'єсою Лесі Українки «Бояриня». Які декорації Ви підготували б для I, II, III, IV і V дії спектаклю? Усно опишіть їх або запропонуйте графічні зразки. Чи сподобалися Вам декорації вистави «Бояриня», яку бачили по телебаченню?

Музика

1. Яку б музику ви запропонували для озвучення I, II, III, IV і V дії вистави? Умотивуйте свій вибір.

Театр

1. Ваша улюблена роль у драматичній поемі «Бояриня». Яким ви уявляєте свого персонажа?

2. Уявіть собі, що Вас затверджено на роль Оксани. Яким ви уявляєте характер своєї героїні? Які у неї пози, жести? До чого прагне Оксана і що хоче сказати цим образом поетка?

3. Чи повинен, на ваш погляд, Степан викликати симпатію глядача? Як поетеса цим образом викликає почуття національного сорому?

4. Забужко Оксана стверджує у своєму дослідженні, що «Бояриня» – не «маленька

п'єса про зраду», куди більшою мірою – про неможливість лицарства в умовах несвободи». Якщо це справді так, то що може бути «родзинкою» ролі Степана?

5. Прокоментуйте фрагмент рецензії В. Страшкевич: «П'єсу написано літературно, в м'яких, лагідних тонах, і вона при читанні утворює настрій; але коли цю драматичну поему взяти для театру, то у виставі, здається мені, буде почуватися брак сценічного руху». Що може запропонувати режисер вистави «Бояриня» для пожвавлення сценічного руху?

6. Людмила Старицька-Черняхівська стверджує, що п'єси Лесі Українки – це театр настрою. Як ви вважаєте, чи можемо ми віднести драматичну поему «Бояриня» до настроєвих п'єс. Доведіть, що вся драма пронизана похмурим «тяжінням долі» над приреченою на добровільне заслання Оксаною, яка в'яне на очах, доки й нарешті не загине з туті, на що все вказує.

7. Підготуйтеся до інсценізації улюблених фрагментів твору.

Кіно

1. Як ви думаєте, чи можна зробити ігровий фільм за п'єсою Лесі Українки «Бояриня»? Свої думки аргументуйте.

2. Підготуйте ігру-фантазію «Оксана і Степан із драматичної поеми «Бояриня» «у кадрі» мого ігрового кіно»

Попросимо студентів переглянути театральну виставу «Бояриня» Оксани Рогутської (Житомир, Бердичів).

Допоможемо обрати режисера й помічника режисера, художників, композиторів спектаклю, розподілити ролі за п'єсою.

Обговоримо переглянуті вистави кількох театральних колективів за таким алгоритмом, який допоможе колективно розв'язання проблеми з активним обміном думками:

1. Чи співвідноситься текст п'єси і словесний матеріал вистави?

2. Чи можна визначити допустимі форми й межі режисерського втручання в структуру і текст п'єси? Обґрунтуйте свою точку зору.

3. Особливості режисерської інтерпретації. Чи схвалюєте ви таку форму обробки авторського тексту? Так чи ні? Умотивуйте свою думку.

4. Поясніть специфіку читацької та театральної інтерпретації. Доведіть, що в театрі існує особливий тип інтерпретації, який не зустрічається більш ніде.

5. Прокоментуйте думку Костянтина Станіславського: «Інтерпретація драми і характер її сценічного втілення завжди і неминучим чином є певною мірою суб'єктивними і забарвлюються як особистими, так і національними особливостями».

6. Як сцени у виставі справили на глядачів найсильніше враження? Чим це викликано?

7. Яка сцена є кульмінацією дії і яка розв'язкою?

8. Виконання якої ролі справило на вас найсильніше враження і чому?

9. Ваша думка щодо оформлення спектаклю і його музичного супроводу. Якими ви бачите декорації і музичний супровід до вистави?

10. Із чим у видовищі ви не можете згодитися? Свою думку обґрунтуйте.

Кожного разу перед черговим відвідуванням театру або переглядом вистави у відеозапису бажано пропонувати нові запитання для роботи в класі, які ґрунтуються на особливостях драматичного матеріалу, специфіці театрального спектаклю, досвіді читання драматичних творів, здобутому на цей час учнями, і розумінні мови сцени.

Знайдемо сильні і слабкі місця різних вистав, пропишемо студентську режисерську концепцію вистави «Бояриня», підберемо ключі для театральної інтерпретації важкої філософської, психологічної, емоційної драми, акцентуємо на поверненні до своїх джерел, ствердимо актуальну й сьогодні думку: «Не можна бути чужим на своїй землі».

Проведемо репетиції I, II, III, IV, V дій поеми «Бояриня», запросимо знайомих режисерів і акторів для рецензування. У визначений час проведемо виставу за поемою Лесі Українка «Бояриня», подбаємо про глядачів, яким запропонуємо заповнити підготовлені анкети.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Рольові ігри, які застосовуються в процесі професійної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури, мають сприяти формуванню фахових компетентностей, зокрема забезпечити поглиблене сприйняття навчального матеріалу, а також створити позитивну мотивацію до навчання в цілому та опанування обраного фаху, дають можливість поуправлятися у різних типах рольової поведінки, вчать контролювати почуття і емоції і виражати їх, дозволяють відтворити і змодельовати ситуації з

реальної професійної діяльності вчителя української мови і літератури, розширити і поглибити процес професійного самовизначення, самовдосконалення і творчого розвитку студентів.

Перспективи подальших досліджень убачаємо в розробленні методичних рекомендацій для організації і проведення рольових ігор на основі інших тем із української літератури.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- 1.Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
- 2.Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі. Київ, 2008. 234 с.

REFERENCES

1. Ortynskyi, V. L. (2009). Pedahohika vyshchoi shkoly: navch. posib. [Pedagogy of the higher school: study guide]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [In Ukrainian].
2. Tokman, H. L. (2008). Metodyka navchannia ukrainskoi literatury v serednii shkoli [Methods of teaching Ukrainian literature in secondary school]. Kyiv [In Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 16.12.2023

Рецензент – доктор педагогічних наук, професор О. ЛІЛІК

Світлана ЖИЛА

ORCID 0000-0001-9266-4557

*Доктор педагогічних наук,
професор, завідувач кафедри
української мови і літератури,
Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
(Чернігів, Україна)*

E-mail: kafedra.ukr.movu@gmail.com

Svitlana ZHYLA

ORCID 0000-0001-9266-4557

*Doctor of pedagogical sciences, Professor,
Professor of Department
of Ukrainian Language and Literature,
T. H. Shevchenko National University
«Chernihiv Colehium»
(Chernihiv, Ukraine)*

E-mail: kafedra.ukr.movu@gmail.com